

AZ ELMARADT LÁZÁLOM

Csoóri Sándor elhunytára

■ Nem az 1982-ben megjelent Elmaradt lázalom című verseskötönyvéről szeretnék írni elhunytának másnapján (szeptember 12.). Hanem arról, amiről az 1992-ben készült mélyinterjúban feltett kérdésemre („Fogalmazhatok úgy, hogy az (író)ember írás közben érzi olyanok magát, amilyen a hétköznapiakon sohasem lehet?”), így beszélt: „Nagyon jól mondod, mert az ember írás közben mozgósítja különleges emlékeit, gondolatait, amelyek valamiképpen a mélyben is összetartoznak, és új képződményeket hoznak létre. Néha egy gyermekkori élmény felnőttkori gondolattal társul, és egy pillanat alatt mássá lesz a világ. De ez csak igazi alkotásban képzelhető el, úgyhogy én alig várom, hogy a Világszövetség ügyei rendbe jöjjenek, talpra álljon egészen, elinduljon a szerveződés, s a nagy gépezet működni tudjon. Mert akkor talán azzal teszek jót magának a szervezetnek és magamnak is, hogy újra írni fogok. Egyébként még mielőtt elvállaltam volna ezt a tisztséget [a Magyarok Világszövetségének elnöki tisztét, K-H. S.], azelőtt már igenis, nagyon határozottan arra készültem, hogy legutolsó kötetem, a Nappali Hold után nekiállok egy nagy és különleges életrajznak, amelyik talán nem a szokásos önéletrajzokat utánozná, hanem egyben látomás lenne az én múltamról. Nem a gyerekkorral kezdeném, és egyáltalán nem időrendben, hanem úgy, ahogy én megéltem ezt a húsz-harminc esztendőket. Egyrészt a sorsommal, másrészt az agyammal, harmadrészt pedig a politikába való belesodródásom révén. És ebben egyforma szerepe lenne az emlékeknek, az eszme-futtatásoknak és elemzésnek, de magának a látomásnak is, hiszen az ember életét bizonyos pillanatokban ezek töltik ki leginkább. Így szabadul föl szerintem a legjobban az emberben a visszafordított író, mert egyáltalán fegyvelmezni kellene magunkat, és én ezt alig tudtam elviselni, vagy alig tudom elviselni ma is.”

Nem tudom, ha másnak is megígérte ezt a várva várt kor- és önéletrajzi regényt, ám „politikából visszafordított íróként” is eleget tett a maga és a közösség által szabott igényeknek, de nem a politikai elvárásoknak is. Az viszont tény, hogy még akkor is addigi életművét „féleredménynek és félkudarcnak” tartotta, aminek viszont nagyon megfizette az árát.

1990-ben, hatvanadik születésnapjára készült (és a *Korunkban* közölt) lírai megfogalmazásomban, köszöntve „bevádolt és hazátlan” életét, minden kockázatot vállalva viszont már kimondtam: ha a 19. századból Kölcsey, Berzsenyi, Vörösmarty, Arany és Petőfi, akkor a 20. században Ady, Babits, József Attila, Illyés, Szabó Lőrinc, Nagy László, Pilinszky és Juhász Ferenc neve mellett, a közrefogó magyar múlt és jövő összefonódásában, Csoóri Sándor élő jelene fémjelzi a mai magyar költészetet! S katedrális ígérő hősakadással jött el az ő ideje, de tartson ki a „hű lovasok útján” végig!

Kitartott! Önmagát (élete betöltött 86 évén át!) soha semmiben meg nem tagadva! De ennek is azért óriási ára lett.

S ebbe az árba tartozik annak az „elmaradt lázalomnak” minősíthető, beigért és talán pótolhatatlan önélet- és korrajz megírásának elmaradása, mely jóvátehetetlen halálával immár a mi nyilvánvaló veszteségünket növeli!

Kolozsvár, 2016. szeptember 12.

Kónya-Hamar Sándor